

Вікторія Рожелюк

д.е.н., професор,

Тернопільський національний економічний університет,

Святослав Питель

к.е.н., доцент,

Тернопільський національний економічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ З ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРОДУКЦІЇ

Орієнтація суб'єктів діяльності, в тому числі з переробки сільськогосподарської продукції, на підвищення ефективності їх роботи через використання обліково-аналітичного інструментарію та відповідна підготовка підґрунтя для цього гальмується наявністю низки проблем організаційного характеру. Найпершою з них є обґрунтування вибору об'єкта бухгалтерського обліку, на який буде спрямований управлінський вплив і реалізовані відповідні організаційні заходи щодо його обліку.

Згідно з чинним законодавством до підприємств з переробки продукції належать: виробництва з переробки сільськогосподарської продукції (молокопереробні (маслоробні), борошномельні, консервні заводи, пункти по забою та первинній переробці худоби і птиці тощо); виробництва з виготовлення будівельних матеріалів (лісопильні, цегельні та черепичні заводи, столярні майстерні тощо); виробництва з випуску промислової продукції, а також лісорозробки, торфорозробки та добування інших нерудних копалин – вапна, бутового каменю, щебеню і т. д. [1].

В умовах ринкової інфраструктури особливого значення набуває розвиток малої промисловості безпосередньо на місцях виробництва сировини – в підприємствах сільськогосподарської галузі. Економічна доцільність переробки продукції на місці її виробництва полягає в зменшенні витрат на транспортування виробленої продукції від місць виробництва, значному зменшенні втрат продукції, а отже, зростанні прибутків підприємств. З огляду на вагу підприємств з переробки сільськогосподарської продукції з позиції стратегічного значення для життєдіяльності людського суспільства вибір їх як базових суб'єктів для дослідження відповідає логіці, меті й призначенню наукових пошуків. По-перше, вони займають значну питому вагу у складі суб'єктів господарювання, по-друге, в умовах кризи та тотального скорочення виробництва, загалом, організація виробництв з переробки має велике значення для рівномірного використання робочої сили і матеріальних ресурсів протягом року, що згладжує сезонний характер виробництва.

Світовий досвід доводить, що виробник отримує найбільший результат від здійснення діяльності в тому випадку, коли відбувається реалізація не сировини, а продуктів її переробки, кінцевих продуктів споживання. В Україні, однак, переважають неповні цикли виробництва і переробки, поширене постачання сировини за кордон, що зумовлює втрату частини можливого прибутку.

У такій ситуації важливо зорієнтувати основну управлінську функцію на потреби уможливлення прогресивного розвитку промислового виробництва і такої його підсистеми, як переробка сільськогосподарської продукції. Така позиція відповідає соціальному підходу до управління та дає змогу ідентифікувати найважливіші компоненти управління: управлінський вплив, самоорганізацію та організацію загалом. У контексті джерела управління система бухгалтерського обліку, інтегрує в собі дві попередніх компоненти і включає не лише законодавчо встановлені норми та правила, а й той порядок, який складається стихійно у зв'язку з потребою адаптації до умов, що виникають, а також залежить від нормативно-правової бази та внутрішніх потреб управлінської системи, тобто визначається внутрішніми потребами системи управління. Саме аналіз специфіки діяльності переробних підприємств дає можливість виділити характерні особливості технології та організації виробництва і характер їх впливу на організацію обліку загалом, а також на ту його структурну складову, яка має суто внутрішнє управлінське значення. У цьому контексті важливо визнати, що дотримання технології сприяє отриманню очікуваних і бюджетних результатів, а її порушення веде до зниження якості продукції. Чим складніша технологія, тим ширшою має бути її відображення системі аналітичних рахунків, що дозволяє накопичувати матеріал для аналізу за кожним видом продукції, а це необхідно для прийняття ефективних управлінських рішень. [4]

У цьому випадку важливою частиною етапу формування вимог до організації і ведення обліку діяльності підприємства є знання бізнес-правил. Помилкові, неповні, неоднозначні та суперечливі

вимоги значною мірою ґрунтуються на відсутності або суперечливості бізнес-правил. Реалізація відображення бізнес-функцій та бізнес-процесів вимагає формування моделей правил визначення об'єктів бізнес-процесу і співставних їм показників; класифікації об'єктів бізнес-процесу; управління бізнес-процедурами; визначення структурних взаємозв'язків між елементами бізнес-процесів і взаємозв'язків між відповідними їм показниками.

Особливості підприємств переробної промисловості, які визначають напрямки здійснення організації обліку, контролю і аналізу згруповані на рис.1.

Рис. 1. Особливості господарської діяльності, що впливають на розвиток системи інтегрованого обліку переробних підприємств [3]

Досліджений перелік виробничих особливостей підприємств переробної промисловості не є вичерпним, проте розглянуті особливості є найбільш значущими з погляду організації та ведення обліку здійснення контролю й аналізу.

Індивідуально-організаційні особливості притаманні багатьом підприємствам незалежно від галузевої належності та соціально-економічних умов, в яких вони функціонують. Загалом, якщо не враховувати технологію виробництва, то не буде можливості відрегулювати організацію бухгалтерського обліку готової продукції. Будь-яка нова технологія, її зміни й удосконалення зумовлюють зміни у системі аналітичного обліку, яка залежить від складності технології переробки сільськогосподарської продукції.

На побудову системи обліку певною мірою впливає структура управління виробництвом, при цьому існують підприємства з цеховою і безцеховою структурою. Переробні підприємства мають різноманітні виробничі цехи та ділянки. Значний вплив на організацію системи обліку має короткочасність виробничого циклу, оскільки процес виготовлення багатьох продуктів займає лише кілька годин, більшість змін мають закінчений виробничий цикл, тому на підприємствах практично не буває незавершеного виробництва, що суттєво полегшує оцінку й облік готової продукції,

калькулювання її собівартості. Окрім цього є обмежений термін зберігання продукції, що позначається на таких елементах системи обліку, як ціноутворення, управління асортиментом, планування.

Для теоретичного обґрунтування елементів організації бухгалтерського обліку переробних підприємств виявлено, що її завданням є гарантування захисту інтересів власників і працівників щодо збереження майна підприємства з урахуванням технологічних і організаційних особливостей його діяльності.

Таким чином, в умовах нового конкурентного середовища потрібна точна й своєчасна інформація, щоб зробити виробничий процес більш ефективним і спрямованим на задоволення потреб споживача, яка формується в системі обліково-аналітичного забезпечення переробних підприємств.

Список використаних джерел

1. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010). URL: <https://evrovektor.com/kved/2010/>.
2. Ловінська Л. Г. Організація бухгалтерського обліку та фінансового контролю в сучасних умовах господарювання в Україні. Київ: НДФІ, 2006. С. 142-154.
3. Рожелюк В. М. Організація обліку витрат на переробку сільськогосподарської продукції. Облік і фінанси. 2014. – № 3 (65). С. 71-76.
4. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2013. 488 с.
5. Gierusz J. Pojęcia i przejawy rachunkowości kreatywnej i agresywnej. Accountica miesięcznik. 2010. № 17. S. 2-7.